

Odpovědnost státu za újmu

V incidenčním sporu o pravost vykonatelné pohledávky insolvenční soud nepřezkoumává zákonnost pravomocného rozhodnutí, kterým byla pohledávka přiznána, a rozsudek vydaný v tomto sporu má význam (pouze) z hlediska jejího možného uspokojení z majetkové podstaty dlužníka v rámci insolvenčního řízení. Z tohoto důvodu jej nelze považovat za rozhodnutí, jímž by mohla být konstatována nezákonnost exekučního titulu či dokonce usnesení o nařízení exekuce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 3512/2020-220 ze dne 14.4.2021)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně K. H., nar. XY, bytem XY, zastoupené Mgr. V.R., advokátkou se sídlem v P., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o zaplacení 2 421 031,81 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 25 C 72/2019, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 4. 2020, č. j. 30 Co 112/2020-191, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se domáhala náhrady škody ve výši 2 421 031,81 Kč, která jí měla být způsobena nezákonným exekučním řízením vedeným u soudního exekutora Mgr. M.S., Exekutorský úřad Praha 9, pod sp. zn. 220 (085) EX 5060/08.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 6. 11. 2019, č. j. 25 C 72/2019-175, zamítl žalobu o zaplacení 2 421 031,81 Kč s úrokem z prodlení v zákonné výši od 12. 10. 2018 do zaplacení (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II).

3. K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze (odvolací soud) v záhlaví označeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II rozsudku odvolacího soudu).

4. Ztotožnil se se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, podle nichž usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 6. 1. 2009, č. j. 33 Nc 1791/2008-9, byla nařízena exekuce na majetek bývalého manžela žalobkyně O. H. pro vymožení pohledávky oprávněného J. D., a to na základě exekučního titulu, kterým byl směnečný platební rozkaz Městského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2007, č. j. 30 Sm 71/2007-27. Dne 20. 1. 2009 soudní exekutor vydal usnesení o přibrání žalobkyně do řízení a rozhodl o provedení exekuce prodejem nemovitostí v jejím vlastnictví. Dne 15. 5. 2009 byl zjištěn úpadek O. H., insolvenční správce přihlášenou pohledávku J. D. popřel a v incidenčním sporu bylo rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 21. 11. 2012, č. j. 191 Cm 6/2009-70, určeno, že pohledávka není po právu, neboť bylo zjištěno, že půjčka, jejíž zaplacení J. D. požadoval, nikdy nebyla manželce žalobkyně poskytnuta. Nemovitosti ve vlastnictví žalobkyně byly následně vydraženy za částku 2 421 000 Kč. Dne 1. 9. 2017 podal povinný návrh na zastavení exekuce s poukazem na zmíněný rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 11. 2012, č. j. 191 Cm 6/2009-70, a usnesením ze dne 4. 12. 2017, č. j. 33 Nc 1791/2008-226, byla exekuce zastavena s odůvodněním, že pohledávka z exekučního titulu nikdy nevznikla a další vedení exekuce by bylo v rozporu s dobrými

mravy.

5. Odvolací soud považoval za správné i právní posouzení soudu prvního stupně. Uvedl, že s ohledem na žalobní tvrzení bylo třeba posoudit, zda exekuční příkaz ze dne 20. 1. 2009 o provedení exekuce prodejem nemovitostí ve vlastnictví žalobkyně lze ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“ nebo „zákon č. [82/1998](#) Sb.“), považovat za pravomocné rozhodnutí, které bylo pro nezákonnost zrušeno tím, že dne 4. 12. 2017 byla exekuce zastavena. Měl za to, že nezákonnost exekučního příkazu by bylo možno shledat v tom, že došlo k nezákonnému nařízení exekuce, a v této souvislosti s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2019, sp. zn. 30 Cdo 2407/2017, posuzoval, zda byl splněn základní předpoklad pro nařízení exekuce spočívající v existenci vykonatelného exekučního titulu. Tím byl v daném případě směnečný platební rozkaz, jehož existence nebyla dotčena tím, že v posléze vedeném insolvenčním řízení byla pohledávka J. D. insolvenčním správcem úspěšně popřena, neboť řízení o popření vykonatelné pohledávky nemá povahu přezkumného řízení ve vztahu k původnímu rozhodnutí soudu a rozhodnutí v něm vydané nemá vliv na existenci a vykonatelnost exekučního titulu. Exekuční titul tím nebyl odstraněn a k zastavení exekuce také nedošlo pro nedostatek vykonatelnosti exekučního titulu nebo pro jeho zrušení či neúčinnost podle § 268 odst. 1 písm. a) nebo b) o. s. ř., ale z důvodu nepřipustnosti dalšího vedení exekuce pro rozpor s dobrými mravy podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Rozhodnutí o nařízení exekuce i následná rozhodnutí exekutora proto ob stojí jako zákonná rozhodnutí. V posuzované exekuci tak nedošlo k vydání nezákonného rozhodnutí, a není tudíž dána odpovědnost žalované za tvrzenou škodu.

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně včasným dovoláním.

7. Měla za to, že odvolací soud se „v dílčích otázkách významných pro posouzení věci“ odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, kterou v dovolání citovala. Podle žalobkyně odvolací soud rozhodl v rozporu, případně přinejmenším dostatečně nezohlednil judikaturu „o vymezení pojmu nezákonnosti pro účely § 8 odst. 1 OdpŠk, k povinnosti obecných soudů spočívající v posuzování okolností a důvodů, pro něž bylo zrušeno či změněno rozhodnutí, jímž měla být škoda způsobena, a také o nutnosti vycházet ze zrušovacího rozhodnutí jako celku, o přípustnosti nároku na náhradu škody podle § 8 odst. 1 OdpŠk i v případech, kdy rozhodnutí není výslovně zrušeno pro nezákonnost, případně kdy k jeho odklizení nedojde vůbec, k povaze usnesení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v případě, že nárok povinného nevznikl vůbec nebo zanikl v době před zahájením vykonávacího řízení, a o povaze odpovědnost státu za škodu podle zákona č. [82/1998](#) Sb. a příčinné souvislosti dílčích okolností, jež ke vzniku takové škody vedly.“

8. Dále žalobkyně spatřovala přípustnost dovolání také v tom, že dovolacím soudem dosud nebyla řešena otázka, zda je nutné trvat na doslovném splnění podmínky stanovené v § 8 odst. 1 OdpŠk v situaci, kdy zde existuje pravomocné rozhodnutí o popření pohledávky, vedle něhož nemůže původní rozhodnutí obstát. Namítala, že nezákonnost rozhodnutí pro účely § 8 odst. 1 OdpŠk lze shledat i na základě rozsudku vydaného v řízení o popření vykonatelné pohledávky či v návaznosti na něj.

9. Žalobkyně rovněž poukázala na to, že ve vyjádření k žalobě ze dne 21. 5. 2019 sama žalovaná uvedla, že v posuzovaném řízení bylo vydáno nezákonné rozhodnutí, a dovozovala, že dovolacím soudem dosud nebyla řešena ani otázka, zda soud může sám bez dalšího posoudit vydání nezákonného rozhodnutí v případě, kdy stát (jeho organizační složka) tuto nezákonnost uznal.

10. Navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

11. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III. Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II bod 1 zákona č. [296/2017](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

13. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř.

14. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

15. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

16. Na řešení (obecných) otázek vymezených žalobkyní - „o přípustnosti nároku na náhradu škody podle § 8 odst. 1 OdpŠk i v případech, kdy rozhodnutí není výslovně zrušeno pro nezákonnost, případně kdy k jeho odklizení nedojde vůbec, k povaze usnesení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v případě, že nárok povinného nevznikl vůbec nebo zanikl v době před zahájením vykonávacího řízení, a o povaze odpovědnost státu za škodu podle zákona č. [82/1998](#) Sb. a příčinné souvislosti dílčích okolností, jež ke vzniku takové škody vedly“ - napadené rozhodnutí ve smyslu § 237 o. s. ř. nezávisí (odvolací soud na jejich řešení své rozhodnutí nezaložil, srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 808/97, uveřejněné pod číslem 27/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

17. Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládá ani otázka, zda soud může sám bez dalšího posoudit vydání nezákonného rozhodnutí v případě, kdy stát (jeho organizační složka) tuto nezákonnost uznala. Soudní praxe je ustálena v závěru, že účastníci mohou (ve smyslu § 120 odst. 4 o. s. ř.) učinit nespornými pouze skutkové okolnosti a nikoli jejich právní hodnocení (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 3. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1478/2002, či ze dne 11. 11. 2009, sp. zn. 26 Cdo 4831/2008). Odvolací soud se tak neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jestliže bez ohledu na vyjádření žalované posuzoval, zda v dotčeném exekučním řízení bylo vydáno nezákonné rozhodnutí ve smyslu § 8 odst. 1 OdpŠk, neboť jde o závěr právní (nikoli skutkový).

18. Dovolacím soudem však dosud nebyla řešena otázka, zda nezákonnost nařízené exekuce lze shledat na základě pravomocného rozsudku vydaného v incidenčním sporu o pravost vykonatelné pohledávky, jímž bylo určeno, že vymáhaná pohledávka neexistuje. Dovolání je proto přípustné.

V. Důvodnost dovolání

19. Dovolání není důvodné.

20. Podle § 8 OdpŠk nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze, není-li dále stanoveno jinak, uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Rozhodnutím tohoto orgánu je soud rozhodující o náhradě škody vázán (odst. 1). Byla-li škoda způsobena nezákonným rozhodnutím vykonatelným bez ohledu na právní moc, lze nárok uplatnit i tehdy, pokud rozhodnutí bylo zrušeno nebo změněno na základě řádného opravného prostředku (odst. 2). Nejde-li o případy zvláštního zřetele hodné, lze nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím přiznat pouze tehdy, pokud poškozený využil v zákonem stanovených lhůtách všech procesních prostředků, které zákon poškozenému k ochraně jeho práva poskytuje; takovým prostředkem se rozumí řádný opravný prostředek, mimořádný opravný prostředek, vyjma návrhu na obnovu řízení, a jiný procesní prostředek k ochraně práva, s jehož uplatněním je spojeno zahájení soudního, správního nebo jiného právního řízení (odst. 3).

21. Konstantní judikatura Nejvyššího soudu zásadně vychází z principu presumpce správnosti rozhodnutí, podle něhož soud v řízení o odpovědnosti státu za škodu není oprávněn sám posuzovat zákonnost rozhodnutí vydaného v jiném řízení (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. 25 Cdo 917/2007, ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4379/2009, ze dne 10. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1655/2009 nebo ze dne 23. srpna 2011, sp. zn. 28 Cdo 4249/2010, uveřejněný pod číslem 37/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). V případě exekuce nařízené podle zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, dále jen „ex. ř.“, ve znění účinném do 31. 12. 2012, judikatura Nejvyššího soudu dále dovodila, že pravomocné rozhodnutí o nařízení exekuce nemusí být nutně výslovně zrušeno pro nezákonnost, avšak pro zjištění jeho nezákonnosti postačí, je-li tato konstatována jiným, později vydaným rozhodnutím soudu, vedle něhož nemůže původní rozhodnutí o nařízení exekuce obstát. Takovým rozhodnutím je i usnesení o zastavení exekučního řízení z důvodu, že se vykonávané rozhodnutí nestalo dosud vykonatelným (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2019, sp. zn. 30 Cdo 2407/2017).

22. Povahou a účelem insolvenčního řízení se již zabývaly Ústavní soud i Nejvyšší soud. Ústavní soud ve svém nálezu pléna ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10-1, přijal a odůvodnil závěr, že základním účelem úpadkového práva upraveného insolvenčním zákonem, je řešení majetkových vztahů dlužníka, který je v úpadku, a uspokojení pohledávek věřitelů z jedné majetkové podstaty dlužníka. Rozhodnutí insolvenčního správce o tom, že přihlášenou pohledávku uznává nebo popírá (příp. v jakém rozsahu), určuje závazně právo věřitele na jeho poměrné uspokojení v rámci insolvenčního řízení (včetně všech dalších důsledků spojených s výsledkem přezkumu), a současně se závazně rozhoduje o právu všech ostatních věřitelů na jejich poměrné uspokojení.

23. V usnesení ze dne 3. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1456/15, Ústavní soud dále dovodil, že insolvenční řízení má svá specifika a má-li být efektivním, nelze v jeho rámci přezkoumávat pravomocná soudní rozhodnutí. Právní řád na možnost přezkumu pravomocných rozhodnutí pamatuje prostřednictvím tzv. mimořádných opravných prostředků, nicméně jejich využití je vždy v dispozici účastníka řízení. Podle náhledu Ústavního soudu má každé soudní řízení svůj smysl a význam, který nelze ztrácet ze zřetele tím, že by výrok jednoho pravomocného rozsudku bylo lze zpochybnit v procesně nesouvisejícím soudním řízení.

24. Nejvyšší soud pak ve své judikatuře vysvětlil, že v incidenčním sporu o pravost nebo výši vykonatelné pohledávky se uplatňuje omezení kladené ustanovením § 199 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), a insolvenční soud v něm neřeší (ani nemá řešit) otázku, zda rozhodnutí, jímž byla pohledávka přiznána, bylo vydáno v souladu s hmotným právem či procesními předpisy (srov. obdobně např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 ICdo 7/2013, uveřejněný pod číslem 106/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a

stanovisek, ze dne 26. 2. 2014, sen. zn. 29 ICdo 4/2012, uveřejněný pod číslem 59/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ze dne 30. 11. 2015, sen. zn. 29 ICdo 44/2013, či ze dne 31. 1. 2019, sen. zn. 29 ICdo 4/2017, uveřejněný pod číslem 130/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

25. Lze tedy shrnout, že v incidenčním sporu o pravost vykonatelné pohledávky insolvenční soud nepřezkoumává zákonnost pravomocného rozhodnutí, kterým byla pohledávka přiznána, a rozsudek vydaný v tomto sporu má význam (pouze) z hlediska jejího možného uspokojení z majetkové podstaty dlužníka v rámci insolvenčního řízení. Z tohoto důvodu jej nelze považovat za rozhodnutí, jímž by mohla být konstatována nezákonnost exekučního titulu či dokonce usnesení o nařízení exekuce.

26. V této souvislosti nelze rovněž ztratit ze zřetele, že důvod zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) uvedený v § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je formulován všeobecně a jeho účelem je umožnit, aby výkon rozhodnutí byl zastaven i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat, resp. podrobit konkrétnímu popisu (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16, a v něm citovanou judikaturu). V soudní praxi přitom není pochyb, že podle tohoto ustanovení lze výkon rozhodnutí zastavit v případech, v nichž je nepřípustný např. pro vadu exekučního titulu [nejde-li o důvod zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř.] či pro pochybení při nařízení výkonu rozhodnutí, ale též např. i pro odstranění zjevné nespravedlnosti. Přitom pouze v prvních dvou případech by bylo možno věci uvažovat o nezákonně vedené exekuci.

27. Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že byť bylo rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 21. 11. 2012, č. j. 191 Cm 6/2009-70, určeno, že vymáhaná pohledávka neexistuje, není možné pouze na základě této skutečnosti dovodit, že exekuční titul byl vadný a že exekuce byla nařízena nezákonně. V daném případě byl exekučním titulem směnečný platební rozkaz, jehož vydání předcházelo řízení, v němž dlužník neuplatnil kauzální námitky (resp. neuplatnil je včas). Právě tyto kauzální námitky pak byly uplatněny jako důvod popření pohledávky v incidenčním sporu a právě ony změnilly jeho výsledek. Vydání exekučního titulu v podobě směnečného platebního rozkazu tak bylo důsledkem nedostatečné procesní obrany žalovaného, který v zákonné lhůtě 15 dní nepodal proti němu odůvodněné námitky. Jde přitom o postup zákonem předpokládaný (srov. § 175 o. s. ř.). Vydání směnečného platebního rozkazu nebyl přezkoumán oprávněnými prostředky a v jiném řízení, tedy ani v incidenčním sporu o pravost přiznané pohledávky, jej přezkoumat nelze. I když tedy následně byla exekuce zastavena právě s odkazem na výsledek tohoto incidenčního sporu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., důvodem jejího zastavení nebyla vada exekučního titulu, nýbrž odstranění zjevné nespravedlnosti. O nezákonně vedenou exekuci proto nešlo.

28. Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem je z hlediska uplatněných dovolacích námitek správné, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)